

Bibliai alapfogalmak

Jelentése: könyvek, könyvecskék (görög nyelven)

A biblia valójában a biblosz (azaz: könyv) szó többes száma.

Az emberiség kultúrtörténetének egyik legfontosabb könyve.

„Könyvek könyvének” is szokták nevezni.

Az ókori Kelet legnagyobb hatású és szabású irodalmi alkotása.

Európai kultúránk legjelentősebb könyve, hiszen – függetlenül attól, hogy vallásosak vagyunk vagy sem – egész világképünket, ünnepeinket, viselkedésünket és erkölcsünket meghatározza.

Szentírás

A Bibliát Szentírásnak (Scriptura Sacra) is szokták nevezni.

A Biblia két vallás szent könyve: a zsidóságé (Ótestamentum) és a kereszténységé (Ó- és Újtestamentum).

A zsidóság nem fogadja el Jézust mint megváltót, így az Újtestamentumot sem szent könyvnek.

A zsidóság számára a Tóra (Mózes öt könyve), a keresztényeknek az Újszövetség könyvei a legszentebbek.

A Biblia két részének több elnevezése van: szövetség és testamentum. A szövetség az Istennel kötött egyezsége utal, míg a testamentum hagyományt, végrendeletet jelent.

Bibliai könyvek

A Biblia könyveit a számos szent irat közül a kanonizáció során választották ki.

A kanonizáció tulajdonképpen egy hivatalossá tételi folyamat, melynek során az egyház isteni eredetűnek (sugalmazottnak), azaz szentnek tekint és fogad el egy iratot.

Azokat a szent iratokat, amelyek a kanonizáció során nem kerültek be a Bibliába, vagy később kivették onnan, apokrifnek nevezzük.

ÓSZÖVETSÉG

Régi szövetség: Isten és a kiválasztott nép (zsidóság) között jött létre, és a pátriárák (ősatyák) – elsőként Ábrahám – révén kötött meg. A szövetség része az „Ígéret földje”, a Kánaán is, melyért cserébe a zsidóság az egyetlen igaz Istent követi.

Keletkezése

Kr. e. 12. századtól Kr.e. 2. századig terjedő időben keletkeztek, egy évezred irodalmát öleli fel. A Kr.e. 1. században zárták le végleges formában.

Nyelve

héber, arámi

Fordítása

Első görög fordítása a Septuaginta volt. A nevét onnan kapta, hogy 70 tudós fordította le külön-külön, és mind a hetven ugyanúgy fordította le, azaz „Isten által sugalmazott fordítás” született.

ÚJSZÖVETSÉG

Új szövetség: Isten és az emberek között kötött, Jézus által. A keresztények Jézus tanításait követik.

Keletkezése

A Kr. u. 1. században nyerte el végleges formáját.

Nyelve

görög, arámi

Fordítása

A teljes Biblia latin fordítása, a Vulgata, Szent Jeromos nevéhez fűződik. A címe a vulgus latin szóból származik, ami népszerűt jelent.

Részei

ÓSZÖVETSÉG

1. Tóra = Mózes 5 könyve (teremtés, kivonulás, papok könyve, számok könyve, második törvénykönyv)
2. Próféták (16 próféta)
3. Iratok: Énekek éneke, Prédikátor könyve, Zsoltárok, stb.

ÚJSZÖVETSÉG

1. Evangéliumok (evangélium=örömhír, Jézus életéről, tanításairól szólnak)
Máté
Márk Az első hármat együttlátónak, szinoptikusnak nevezzük
Lukács
János
2. Apostolok cselekedetei (az őskeresztény egyházzal szólnak)
3. Pál apostol levelei (különböző gyülekezetekhez)
4. Jelenések könyve, apokalipszis (végítélet)

Műfajok a Bibliában

Elbeszélések

történelmi elbeszélések; evangéliumok

Zsoltárok

lírai művek, Istent szólítják meg, az érzelmekre hat, Dávid királynak tulajdonítják őket

Szerelmi és lakodalmi költészet

Énekek éneke

Bölcsesség-irodalom

erkölcsi, filozófiai részletek, közmondások

Törvények, parancsolatok

Tízparancsolat, Hegyi beszéd

Levelek

teológiai értekezések, alkalmi levelek

Prófétai és apokaliptikus irodalom
próféciaák, Apokalipszis

Példázatok

Elbeszélő műfaj
Jézus példabeszédei az evangéliumokban
Képes beszéddel állít közvetve döntés elé
Erkölcsei mondanivaló, tanító célzat

A tékozló fiú

példázat

Lukács evangéliumának 15. fejezetében található. A Biblia egyik legfontosabb részlete.
A történetet Jézus mondta el, legfőbb mondanivalója Isten irgalmassága.

A farizeusok és az írástudók, az idegeneket lenéző fanatikusok azzal vádolták Jézust, hogy szóba áll a bűnösökkel. Nekik (is) szól ez a példabeszéd.

Cselekmény: egy kétgyermekes családban a fiatalabb fiú elkéri a vagyon neki járó részét. Elhagyja otthonát. A pénz eltékozolja. Éhínség tör ki. A fiú disznópásztor lesz, éheznek, még az állatok ételéből is szívesen enne. Hazamegy, hogy az apjának dolgozzon. Az apa örömmel fogadja őt, megcsókolja, lakomát is rendez, ajándékokkal látja el. Testvére neheztel rá.

Jelképek

csók - megbocsátás

gyűrű - hatalom a béresek felett

saru - szabadság

lakoma - az apa mindenkivel megosztja örömét, és egyértelművé teszi, hogy visszafogadta fiát

A két fiú magatartása szemben áll egymással. A fiatal az elzúllás legmélyebb fokára jut el: még a tisztátalan állatok eledeléből sem jut neki.

Meghökkenítően új az apa magatartása. A vallási hagyományokkal szemben másfajta erkölcsöt érvényesít: súlyos vétkei ellenére is örömmel fogadja bűnbánó fiát.

A példázat szereplői megfeleltethetők más személyeknek: Isten a jó apa, az emberek pedig olyanok, mint az apját elhagyó fiú - vagy a bátyja. Mindannyian követünk el hibákat.

Az Újszövetségben olvasható példázatban a kisebbik fiú otthonának elhagyása, vándorlása és hazatérése a konkrét cselekvések jelentésén túl, számos jelentésréteget rejt.

Otthon elhagyása=

apa elleni lázadás

generációkon át öröklődő hagyományok elutasítása

kiűzetés a Paradicsomból

Távoli helyek bejárása=

önismereti út

lázadás a családi értékekkel szemben

Hazatérés=

bűnbocsánat

apa-fiú kapcsolat erejének bizonyítéka

Néhány tanulság

Isten megbocsát a bűnbánó embereknek

Ne féljünk szembenézni az általunk elkövetett hibákkal

A megbocsátás és a szeretet fő értékek

(Modern átdolgozások https://www.youtube.com/watch?v=w8P9f-_TIZg

<https://hycry.wordpress.com/category/versek/gorgey-gabor/>

https://reader.dia.hu/document/Tolnai_Otto-Prozak_konyve-1124)